

CENTRALNY OŚRODEK SZKOLENIA SŁUŻBY WIĘZIENNEJ W KALISZU W LATACH 1950-2019. RED. KRZYSZTOF JĘDRZEJAK, BOGDAN NOWAK, PAWEŁ SZCZEPANIAK, EDWARD WASIELEWSKI, MACIEJ OKRASA. KALISZ : KALISKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK ; POLSKIE TOWARZYSTWO PENITENCJARNE, 2021. – SS. 338.

JAK W KALISZU WIĘZIENNIKÓW KSZTAŁCONO

Przez blisko 70 lat (1950-2019) do Kalisza przyjeżdżali czynni funkcjonariusze Służby Więziennej z całego kraju – tu zdobywali zarówno podstawową, jak i zaawansowaną wiedzę oraz umiejętności niezbędne do pracy w zakładach karnych, aresztach śledczych, tu też zdobywali stopnie podoficerskie i oficerskie. Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej był jedyną tego rodzaju placówką w Polsce - każdy funkcjonariusz Służby Więziennej był absolwentem różnych form kształcenia w kaliskim Ośrodku. W roku 2019 w wyniku reorganizacji systemu kształcenia i doskonalenia pracowników więziennictwa COSSW w Kaliszu zlikwidowano.

Aby utrwalić niebagatelny dorobek tej jedynej w swoim rodzaju instytucji dydaktycznej, Polskie Towarzystwo Penitencjarne wspólnie z Kaliskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk wydało obszerną monografię zatytułowaną *Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej w latach 1950-2019*. Autorami tekstów są byli pracownicy COSSW i absolwenci, a także nauczyciele akademicy specjalizujący się w tematyce więziennictwa i resocjalizacji, członkowie Polskiego Towarzystwa Penitencjarnego. Treść książki uporządkowana w pięciu, obszernych rozdziałach. Zaczyna się od genezy Ośrodka oraz analizy kolejnych zmian rozwojowych. Dzieje szkolenia pracowników więziennictwa w Kaliszu przedstawiono w rozdziale pierwszym w formie opisowej oraz w kalendarium obejmującym lata 1950-2019.

Przez prawie 70 lat musiały zmieniać się koncepcje kształcenia i doskonalenia funkcjonariuszy więziennictwa - obszernej analizy kolejnych zmian programowych i organizacyjnych dokonano w rozdziale II. Te rozważenia korelują z treścią trzeciego rozdziału, w którym przedstawiono działania podejmowane w COSSW ukierunkowane na wdrażanie pojawiających się w penitencjarystyce nowoczesnych tendencji, uwzględniających zmieniające się *okoliczności* polityczne i społeczne. Na szczególną uwagę zasługuje obszerne studium poświęcone funkcjom i problemom kongresów penitencjarnych w ujęciu historycznym i współczesnym (autor dr Paweł Szczepaniak). Dodajmy, że trzy kongresy penitencjarne odbyły się właśnie w Kaliszu. W tym samym rozdziale znajdujemy ciekawie i wnikliwie opisane dzieje Polskiego Towarzystwa Penitencjarnego, napisane przez jednego z inicjatorów powołania PTP a później również prezesa zarządu głównego, ppłk. Bogdana Nowaka.

Redaktorzy recenzowanego tomu zebrali też, w rozdziale czwartym opinie o COSSW osób, w różny sposób z nim związanych: przełożonych, współpracowników oraz ludzi ze świata nauki, kultury i polityki. Są wśród nich dwaj generałowie - dyrektorzy generalni SW, były długoletni prezydent Kalisza dr Janusz Pęcherz, naczelny kapelan więziennic-

twą księżką dr Jan Sikorski, a także osoby niepełniące wysokich funkcji, ale przez lata współpracujące z Ośrodkiem – długoletnia wykładowczyni psychologii penitencjarnej dr Maria Gordon oraz przewodniczący Rady Osiedla Szczypiorna Edward Prus.

Te opinie mają charakter poważny i pogłębiony, autorzy próbują analizować działalność COSSW wieloaspektowo, z szerokiej perspektywy. Natomiast wspomnienia komendantów i wykładowców, a także absolwentów (rozdział piąty) napisane są z dużą dozą emocji i sympatii dla Ośrodka. Świadczą o tym tytuły niektórych artykułów, przykładowo: *O koleżankach i kolegach wykładowcach, czyli o ciałach pedagogicznych* (B. Nowak), *Fajnie było* (K. Różański), *Trzy anioły czyli wspomnienia mocno wybiórcze* (K. Mazur). Są to też wspomnienia z nocy wprowadzającej stan wojenny 13 grudnia 1981 r. (M. Modrzejewska). Publikacja przygotowana jest w sposób nowoczesny. Do obszernej części drukowanej (355 stron) dołączono płytę z dokumentacją przedstawioną na filmach i fotografiach, które ilustrują to, o czym pisano w części drukowanej. Znajdujemy tu obrazy dotyczące bazy Ośrodka, zdjęcia kadry wykładowej oraz różne statystyki. Inny film pokazuje, jak na przestrzeni lat zmieniło się szkolenie i promocje słuchaczy oraz ich życie codzienne w koszarach. Są tu też ilustracje z wizyt i kontaktów zagranicznych. Można obejrzeć obrazy z kongresów i sympozjów penitencjarnych organizowanych w Szczypiornie. Ciekawe są też filmy o działalności Polskiego Towarzystwa Penitencjarnego, które tu powstało.

Recenzowane wydawnictwo ma wielką wartość historyczną, jest znakomitym materiałem dla badaczy procesu szkolenia kadry więziennej. Wykorzystają ją z pewnością liczni magistranci i doktoranci, przygotowujący opracowania przyczynkarskie dotyczące różnych aspektów działalności COSSW oraz autorzy różnych badań porównawczych. A przeciętny czytelnik znajdzie tu sporo, ciekawego materiału do przemyśleń i refleksji.

*Prof. nzw. dr Lechosław Gawrecki
Gnieźnieńska Szkoła Wyższa Milenium*